

LAVENDEL

LAVANDULA OFFICINALIS (LABIATAE)

Lavandula officinalis, den "ægte" lavendel, hjemmehørende i Middelhavsområdet. Navnet stammer fra latin *lavo* 'vaske': den vellugtende plante blev fra gammel tid sat på badevand. Lavendelen nævnes ofte i antikkens og middelalderens skrifter som duft- og krydderplante, men sjældent som lægeurt.

Harpestræng-afskrift o. 1400: for ophørt menstruation drikkes et vinafkog af lavendel og laurbær.¹

Henrik Smids lægebog 1546: et vinafkog af blomsterne uddriver urinen, menses og efterbyrden, stiller mavesmerter, fjerner tarmluft, læger gulsot m.m.

Niels Mikkelsen Aalborgs lægebog 1632: lavendel styrker hovedet, rygmarven og nerverne derfra, modvirker apopleksi, gigt, epilepsi og lammelser.

Et afkog kan bruges til gurgling mod lamtunge og krampe, tygges blomster og blade øges spytksekretionen, det modvirker snue, og et dekokt af planten er urindrivende (1838).²

Drogen er anført i den første danske farmakopé 1772, den føres stadig på apoteker.

FOLKEMEDICIN

Danmark: lavendelolie kan bruges ind- og udvortes mod lamhed, og hjernelidelser, den

Lavendel, ur Henrik Viktor Rosendahl, Lærobok i farmakognosi, 1897.

styrker knoglemarven. Lavendelvand tages mod epilepsi og slagtilfælde (apopleksi), det letter nedkomsten. Lavendel, kamille, fenikel og kampfer hjælper for dårlige øjne.³ Lavendelte er nervestyrkende⁴ og drikkes mod galdesten.⁵

Norge: et brændevinsudtræk blev drukket for epilepsi, gulsot og vattersot; gigt, hævelser og væskende sår bades med lavendelolie.⁶

Tyskland: te af blomsterne for nervøsitet og svimmelhed, dekokt af hele planten er

blodrensende og modvirker nervelidelser, mave-
styrkende og urindrivende samt sårlægende.⁷

Schweiz: lavendel-te mod diarré og som et
mildt sovemiddel, endvidere mod reumatisme
og tandpine.⁸

Italien: udtræk af blomsterne mod astma og
halskatar.⁹

Rusland: reumatiske lemmer gnides med
lavendelolie, denne anvendes indvortes mod
migræne og andre nervesygdomme.¹⁰

Algeriet: for kvinders sterilitet og mod
vagina-affektioner; de knuste blade blandet
med gammelt smør spises for hoste.¹¹

New Mexico: dekokt af planten for spæd-
børns tarmluft; mod forkølelse og maveond.¹²

Chile: et infus af blomsterne er mavestyr-
kende og mensesdrivende.¹³

Argentina: infus af bladene gives for spæd-
børns mavesmerter, børn med diarré under
tandfrembrudet får en te af lavendel og hjul-
krone (*Borago*); lavendel-te drikkes mod katar
i maven og luftvejene.¹⁴

INDHOLDSTOFFER

Drogen indeholder 1–2 pct. vellugtende æte-
risk olie med linalylacetat som væsentligste
bestanddel (30–60 pct.); rigeligt forekom-
mende er linalool (indtil 30 pct.), eddike-,
valeriana- og capronsyre. Oliens aromatiske
duft skyldes en række kulbrinte, og terpenal-
koholer, af hvilke kan nævnes ocimen, limo-
nen, geraniol, nerol, lavendulol, borneol, end-
videre cineol, kumarin, octenol o.a. kemiske
forbindelser, garvestoffer, i blomsterne bl.a.
ursolsyre.¹⁵

TERAPI

Lavendelolie, -te, -tinktur (alkoholisk udtræk)
tilskrives en beroligende virkning på nervesys-
temet og tages derfor navnlig mod migræne,
neurasteni og nervøs hjertebanken (mindsker
hjertermuskulernes energiforbrug). Tinkturen
indgik i de ”hjertestyrkende dråber” (tinctura
cordialis) brugt som oplivende middel ved
pludselig besvimelse og hysteri; iøvrigt brugt
for kirtelsygdomme og kolik, som urindri-
vende, mavestyrkende, appetitvækkende og
krampestillende – olien udvortes til indgni-
ning for reumatiske smerter og som sårlæge-
middel. Kneipp anbefalede lavendelolie mod
appetitmangel, svimmelhed og hovedpine.¹⁶

REFERENCER

- 1 Hauberg, Paul, 1927, *En middelalderlig dansk Lægebog*, København, s. 39.
- 2 305 1838, 218f.
- 3 221 71, 103, 216, 285, 308.
- 4 156 1, 215.
- 5 55 1965.
- 6 334 79f.
- 7 164 63 (Hessen-Nassau); 134 303.
- 8 227 II.1, 133; 97 158.
- 9 432 33, 1978, 184 (Toscana).
- 10 274 4, 25.
- 11 432 28, 1973, 120; 176 76.
- 12 123 87, 127.
- 13 98 37, 1983, 221.
- 14 76 93.
- 15 134 303; 274 4, 25.
- 16 223 2, 155; 134 303; 360 208; 133 2, 84; 112 125; 426 1940, 691; 467 191.